

SVERIGES GEOLOGISKA UNDERSÖKNING.

SER. C.

Afhandlingar och uppsatser.

N:o 142.

MEDDELANDEN

OM

JORDSTÖTAR I SVERIGE

AF

E. SVEDMARK.

IV

MED EN KARTA.

AFTRYCK UR GEOL. FÖREN. I STOCKHOLM FÖRHANDL. BD 16. H. 6. 1894.

Pris 0.50 kronor.

SVERIGES GEOLOGISKA UNDERSÖKNING.

SER. C.

Afhandlingar och uppsatser.

N:o 142.

MEDDELANDEN

OM

JORDSTÖTAR I SVERIGE

AF

E. SVEDMARK.

IV

—
MED EN KARTA.
—

AFTRYCK UR GEOL. FÖREN. I STOCKHOLM FÖRHANDL. BD 16. H. 6. 1894.

—◆—

STOCKHOLM 1894

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

E. SVEDMARK. *Meddelanden om jordstötar i Sverige.* 6.

Jordstötar i Sverige år 1894.

6) *Jordskalf i Skåne och Blekinge.*

Söndagen den 22 april på aftonen träffades östra Skåne och Blekinge af ett för våra förhållanden temligen betydande jordskalf, som på åtskilliga ställen förmärktes såsom upprepade skakningar. Uppgifter föreligga derjemte om jordstötar före och efter söndagen.

Då detta jordskalf uppträdde inom en af våra tätast befolkade bygder, kunde de insamlade uppgifterna denna gång blifva jemförelsevis talrika, helst som professor B. LUNDGREN omedelbart utsände ett upprop i tidningarna och derigenom lyckades att inom de närmaste dagarne samla omkring 40 meddelanden, hvilka han sedan godhetsfullt ställde till mitt förfogande. Äfven amanuensen K. A. GRÖNWALL är jag tack skyldig för hans beredvillighet att likaledes insamla uppgifter. Några uppgifter hafva meddelats Meteorologiska Centralanstalten. Från enskilda personer och tidningsredaktioner hafva dessutom insändts åtskilliga meddelanden, så att dessa växt till ett antal af närmare 100, såsom nedanstående förteckning utvisar.

De uppgifter, som på detta sätt erhållits, äro visserligen ej af den fullständighet, som man skulle önska för att kunna med säkerhet afgöra jordskalfvets art och ursprung, men de böra i

alla fall anses vara af så stor betydhet, att de förtjena inregistreras i våra nu pågående jordskalfsannaler. Åt framtiden får öfverlemnas att ur de efterhand lemnade bidragen, som nu för en och annan kunna synas temligen värdelösa, genom jemförelser utröna förloppet vid och orsakerna till dessa gång efter annan inträffande skakningar af den fasta jordmassan. För ett sådant slutmål kunna äfven de till utseendet obetydligaste meddelanden vara af vigt, hvarför ock den stora allmänheten bör uppmanas att icke förtröttas vid att uppteckna sina iakttagelser och meddela dem till vederbörande.

Efter requisition hos Geologiska Föreningens i Stockholm sekreterare erhålles fortfarande formulär för jordskalfsiakttagelser, hvilka ifyllda insändas ofrankerade till Meteorologiska Centralanstalten i Stockholm.

I. Ingångna meddelanden.

Malmöhus län.

På den bifogade kartan äro de ställen, från hvilka meddelanden om jordskalfvet ingått, utmärkta med en punkt och de vidstående siffrorna hänvisa till numren vid de nedanstående meddelandena.

1. *Trelleborg.* Jordbäfning fastän af ofarlig beskaffenhet märktes vid elfvatiden i söndags afton här i staden och iakttofs af många personer. Möbler och på dem stående saker kommo i stark dallring. (Trelleborgs Allehanda d. 24 april 1894).

Kollegan dr J. A. SMITH, som läg och läste, hörde vid 11-tiden ett buller, som om porten häftigt stängdes. Han förnam derjemte att sängen skakades. Så var ock förhållandet med en person i granngården.

2. *L. Månstorp*, Ingelstads socken. Vid Lilla Månstorps gård i Oxie härad hördes strax före kl. 11 på natten den 22 april ett starkt dån, liksom en starkt lastad vagn kört från söder mot norr. Strax efter kändes först en häftig stöt, som skakade möblerna och kom golftiljorna i öfre våningen att knaka,

aldeles som om stödet inunder gifvit vika, derefter en svagare stöt, som kändes vågformig. Äfven anmärktes, att den rätt starka blåst, som rådde ifrågavarande afton, afstannade för en kort stund. Dånnet lär hafva hörts af åtskilliga personer i trakten men stötarne ej känts. (Doktorinnan FREDRIKA LUNDGREN).

3. *Torup*, Skabersjö socken. (Kammarherre GUSTAF COYET). Jordstötarne kändes af både min hustru och mig och var den första mellan half elfva och elfva och den andra cirka en minut efteråt. Bestämd tid kan jag icke uppgifva. Den andra stöten tycktes mig starkast och kom den enligt min tro *från öster eller sydost* och skakade hela det gamla huset. Fönstren i mitt rum skallrade något. Jag trodde först att det var starka kanonskott men tänkte sedan, att dessa stötar voro starkare än sådana skott, som förr hörts här, när några öfningar utförts på Sundet.

Torups slott är såsom bekant beläget i en gammal sjö — och är kanske detta orsaken, att vi kände stöten starkare än andra i närheten, alldenstund jag morgonen derefter frågade såväl min förvaltare som äfven några andra härom, men hade de icke förnummit något.

4. *Gislöf* och 5 *Hemmesdynge*, öster om Trelleborg. Enligt uppgift af elever vid folkhögskolan i Skurup har fenomenet iakttagits i Gislöf och Hemmesdynge. Någon rörelse förnams ej, blott buller hördes. (Folkhögskoleföreståndare N. HANSSON, Skurup).

6. *L. Beddinge* i Östra Torps socken. Först hördes då liksom af ett kommande åkdon och strax öfvergick detta till några tätt på hvarandra kända stötar, hvarvid kändes som om meddelaren befunnit sig i en mycket hårdt bromsad jernvägs-vagn. Sängen skakades starkt. Det hela varade 2 eller 3 sekunder. Huset, hvori iakttagelsen gjordes, är ett envåningshus beläget 45 *m* från hafvet på en »stenmal», som ligger omkring 3 *m* öfver det vanliga vattenståndet. Ingen af grannarne hade iakttagit jordskalfvet, ej heller någon af de öfriga innevånarne i huset. (MÅNS NILSSON).

Ett liknande jordskalf iaktogs på samma ställe våren 1869 eller 1870. MÅNS NILSSON var då sysselsatt med något arbete i ett uthus, der också en 4—5 års gammal son till honom befann sig. Vid dånet och skakningen blef gossen förskräckt och sprang in i huset till modern, som satt vid väfstolen. Hon iakttog att väfstolen flyttade sig på golfvet. En spegel, som hängde på väggen bredvid henne, slog flera slag mot densamma och fönstren skallrade häftigt.

Båda de omtalade jordskalfven tycktes komma från vester och försvinna i öster.

7. Östra Vemmenhøgs prestgård. (Kyrkoherde W. CEDERBERG). Två stötar kändes med knappast två minuters mellantid. Den första inträffade kl. 10.48 e. m. och varade 7 sekunder, den andra knappt märkbar 2 sekunder. Jordskalfvet kändes vågformigt och från sydost till nordvest. Den säng, i hvilken iakttagaren låg och läste, liksom nattduksbordet skakade och rystade starkt, lampkupan skallrade så starkt, att den sofvande frun väcktes. Det kändes ock »som om en mängd ärter hade slungats mot sängbotten.»

Ett starkt underjordiskt dån förnams samtidigt med jordskalfvet och varade 6 å 8 sekunder längre än detta. Ljudet tycktes komma från sydost och gå till nordvest och hördes som om en stor mängd tungt lastade vagnar hade hastigt rullat öfver en på längre afstånd belägen stengata, men på samma gång kändes bullret ock så som om en stor vagn rullat fram för dörren.

Under jordskalfvet hördes ett cyklonartadt brusande i träden och strax efter det andra bullret syntes ett klart ljussken, som dock ej liknade vanlig blixten tydligen stod i samband med fenomenet. Det som uppfattades såsom ett andra jordskalf liknade dock mera en åska, ehuru betydligt kortare än eljest vid åskväder plägar ega rum. Under natten föll icke obetydligt regn.

Prestgården ligger på mylla af omkring 7 dm djup på lerbotten. Iakttagelsen gjordes i andra våningen.

8. *Skurup*. Ett jordskalf förmärktes i söndags afton kl. half elfva och tilltog på den korta tiden det kunde observeras, cirka 40 à 50 sekunder, så intensivt i styrka, att möbler, dörrar, fönster och på sina ställen hela husen sattes i skakning. Dånet hördes som stark åska. (Tidningsnotis).

Folkhögskoleföreståndaren kand. N. HANSSON i Skurup har om jordskalfvet lemnat följande meddelande.

Jordskalfvet förnams icke af mig, som för tillfället låg och läste på en divansoffa, såsom några egentliga stötar utan som en lindrigt gungande rörelse. Fönster m. m. skakades lindrigt. Inga föremål svängde eller flyttades. Enligt uppgift från ett par grannställen skulle derstädes möbler flyttats, dörrar sprungit upp o. s. v. men jag har ej kunnat kontrollera dessa uppgifter.

Bullret var starkt, ungefär som då en tungt lastad vagn med en stark fart kör öfver en stenbro, men mera smattrande. Det föreföll mig samtidigt med den ofvan nämnda gungningen och hördes en half till en minut. Det hördes *från norr* och tilltog så småningom, nådde sin kulmen, aftog något, tilltog återigen, nådde ett nytt kulmen ej fullt så starkt som det förra, aftog derefter och upphörde.

Gårdshunden skällde före och kanske under bullret. Sjelf erfor jag en egendomlig känsla af oro, då bullret begynte, så att jag omedvetet reste mig upp ur min liggande ställning, fastän jag annars är van vid buller utanför min bostad, då ofta tungt lastade vagnar rulla förbi, så att fönster skaka o. s. v.

Före bullret blåste det starkt och regnet smattrade på fönsterrutorna. Några sekunder efter bullrets inträdande föreföll det fullkomligt lugnt och plaskandet på fönsterrutorna upphörde. Denna stillhet fortfor äfven några sekunder efter bullrets upphörande. Måhända ändrad vindriktning?

Bullret var ojemförligt starkare än vid de stötar, som så ofta förekomma här på kritformationen.

9. *Skifvarp*. Söndagen den 22 april kl. 10.30 e. m. möjligen något litet afvikande från jernvägsuret iakttoogs jordskalfvet å Skifvarps poststation i Vemmenhögs härad, Malmöhus län.

Huset, hvarinom iakttagelsen gjordes på nedra botten, står på sluttningen af samma grushöjd, hvarå kyrkan är belägen.

Jordskalfvet förmärktes icke precis såsom några stötar, utan huset kom i dallring och bland inventarierna märktes detta mest på kassaskåpet, som är ganska tungt och står på ett träskåp; nämnda kassaskåp svigtade fram och åter rätt duktigt. Som sjelfva kontorslokalen är liten, märktes skälfnigen ganska stark och iakttagaren betogs af en oangenäm känsla. Tiden, under hvilken skalfvet varade, kan ej närmare bestämmas än att den var kort. Rörelseriktningen kan ej uppgifvas. Strax efter skakningen förnams ett buller, som hördes uppifrån liksom på vinden. Äfven af andra personer i omnejden märktes skalfvet.

För flere år sedan, då meddelaren satt på samma kontor, iaktogs ett fenomen väsentligen olikt det ofvan omtalade. Då hördes ett starkt buller, hvarvid huset och särskildt fönstren skakades. Bullret hördes öfver hela huset, såsom om någon kommit körande i stark fart förbi vestra sidan af huset från söder åt norr och med det samma stannat. (Postexpeditören P. N. WILANDER i Skifvarp).

10. *Rynge*, Sjörupps socken. Omkring kl. 10.40 e. m. märktes två svaga jordstötar med kanske 15—20 sekunders mellantid. Stötarne kändes vågformiga och kommande från *O* eller *NO*. Fönsterrutorna skakade häftigt såsom vid en stark åskknall och porslin, som stod på tunga stadiga möbler, skallrade häftigt.

Buller liknande åska hördes två gånger med mellanrum. Det första var ganska starkt och varade väl några sekunder. Det andra varade längre och var svagare, dock skallrade föremålen i rummet och fönsterrutorna fullt lika mycket om icke mera. Äfven sedan det sista, långt utdragna bullret upphört, skallrade fönsterrutorna och porslin och det kändes som om rummet vaggat litet.

En mycket stark susning hördes en eller ett par minuter efteråt och ätföljdes af regn eller hagel, eller kanske det blott

lät så. Senare blef det fullkomligt stilla. Norrsken iaktogs ett par qvällar förut.

För 12 år sedan eller mera — årtalet kan icke bestämmas — märktes ett jordskalf på samma ställe om natten. Haspen till en vindsdörr lyftes upp, dörren slets till hälften upp och ännu efter lång tid var haspen i svängning. Meddelarinnan väcktes af bullret eller stöten. Några vidare detaljer kunna ej här om meddelas. (Fröken SIGRID KURCK).

11. *Marsvinsholm*, Balkåkra socken. Den 22 april kl. 10.30 förmärktes tio minuters väg från stationen ett jordskalf. Först hördes ett dån som en stark åskknall men mera dof, hvarefter husen skakade, så att fönstren skramlade. Personer som lågo kände skakningen rätt häftigt. Äfven observerades att vattnet i en karaffin kom i rörelse. Enligt uppgift från ett par ställen vill det synas, som om fenomenet dragit *från V till O* eller i sydostlig riktning. Det varade omkring 10 till 15 sekunder. (Stationsinspektör A. MAURITZON).

12. *Bussjö* i Bromma socken. Mellan kl. 10 och 11 på qvällen kändes en skakning inom huset, som är beläget på kyrkobacken. Saker, som voro ställda under »sparverket», föllo ned på golvet. Susning och buller hördes utanför och tycktes gå *från V mot O*. (Målare O. BERGLUND).

Hos grannen, skomakare J. HÅKANSON, var skakningen så stark, att man fruktade att väggar och spis skulle ramla omkull.

13. *Ystad*. I Ystadsposten för den 23 april meddelas:

Ett synnerligen häftigt jordskalf iaktogs härstädes vid $\frac{1}{2}$ 11-tiden i går afton och var så starkt, att boningshusen flerstädes inom staden darrade på sina grundvalar och möblerna dansade rundt, enligt hvad man berättat oss; särskildt vestra stadsdelen lär ha fått kännning af jordskalfvet, som tycktes gå *från söder mot norr* och varade här omkring 15 sekunder.

Enligt de underrättelser, vi under dagens lopp erhållit från landsbygden österut, har detsamma förnummits på flere andra ställen och synes äfven der hafva varit af ganska allvarlig be-

skaffenhet. Så berättas från *Löfvestad*, att marken under några sekunder liksom gungade under fötterna och att möblerna i boningsrummen rubbades, samtidigt hvarmed *eldsken syntes*. I *Esperöd* säges jordskalfvet hafva varit rätt starkt, så ock i *Boaröd*, der det varade flera sekunder. En med Eslöfstäget i dag på morgonen hitländ resande omtalade, att flera af hans medpassagerare från skilda håll äfven iakttagit fenomenet, som alltså tyckes haft en betydlig utsträckning.

Ystads Allehanda för den 24 april innehåller härom:

Ett jordskalf, som troligen låtit känna sig på ett ganska vidsträckt område, förnams sistlidne söndags afton vid half 11-tiden i *Löfvestad* och omnejd. Till en början hördes ett dån såsom en aflägsen åskas mullrande, som i styrka tilltog tills en kort, häftig stöt kändes, som kom byggnader och deri varande föremål att skakas. Det för våra orter sällsynta naturfenomenet varade cirka en half minut och slutade med ett småningom bortdöende dunder. Från norra delen af *Färs samt Albo härad* har försports, att stöten der i trakterna varit lika kraftig. I ett hus i *Bjersjölagårds*-trakten hände, att en utdragen säng genom stöten åtskildes i två delar, så att en kvinna, som låg i den, föll till golfvet. Från *Andrarum* skrives, att stöten liknade ett jordskalf samt förorsakade att möbler darrade och fönster-rutor skullrade, så att många personer väcktes ur sin slummer. Det samma iaktogs i *Frosta härad* och andra delar af Skåne.

Bataljonsläkaren E. NILSSON meddelar: Jordskalfvet inträffade i den på sandgrund liggande vestra stadsdelen i närheten af hafvet kl. 10.35 e. m. rätt tid och förnams såsom en häftig, brakande stöt, skarpt markerad och påminnande om ljudet vid en instörtande sten- eller lervägg, föregången af ett dån, som jag till en början ansåg vara stormen. Derpå kändes under cirka 10 à 15 sekunder en vibrerande rörelse, som försatte sängen, nattduksbordet och en derpå stående brinnande fotogenlampa i skakning, så betydligt, att jag, liksom en i närgränsande rum liggande person, sprang upp under den egendom-

liga ångestkänsla, som detta fenomen medförde. Den vibrerande rörelsen tycktes fortgå *från söder till norr* (närmare kan jag ej bestämma riktningen, möjligen från sydsydost) och var liksom sammansatt af en mängd tätt på hvarandra följande likformiga stötar, flere i sekunden.

Den första kraftiga stöten kändes, som om den applicerats mot södra husväggen — *ej underifrån*. De derpå följande småstötarne eller vibrationerna förnummos liksom underifrån vågformigt. Något buller eller dån förekom ej efter första stöten eller efter vibrationerna.

Under en 6 veckors vistelse i Smyrna har jag observerat ett ganska starkt jordskalf och var på grund häraf *genast* på det klara med hvad här var frågan om.

Skeppsklarerare F. PETERSSON uppgifver också tiden till kl. 10.35 e. m. enligt jernvägsuret. Huset, der iakttagelsen gjordes, ligger på svartmylla på sandbotten och cirka 3.5 *m* djup lera och grus i trakten af en igenfylld å. En ganska häftig stöt kändes, hvarvid dörrar och fönster skullrade. Nästan samtidigt förnams ett starkt dån, liknande det som uppkommer vid körsel med tungt föremål i träng gata. Derpå kändes en gungande rörelse af cirka 10 sekunders varaktighet och som det tycktes i riktning från SO till NV. Vattnet i en å nattduksbordet stående vattenkaraffin hade under tiden en svängande rörelse, ungefär 4 *mm* hög.

Stöten tycktes liksom törna emot väggen å sydsidan, den derpå följande vibrationen var vågformig underifrån. Vattnets svängning i karaffen bestyrker denna förnimmelse.

Skalfvet iaktogs jemväl ombord å ångaren Yrsa liggande i hamnen.

Läroverkskollegan dr G. E. RINGIUS iakttog kl. 10.30 e. m. en vågformigt vibrerande rörelse, som räckte cirka 5 sekunder och sannolikt kom från öster.

Fabrikör C. G. ÖHRSTRÖM iakttog stöten vid $\frac{1}{2}$ 11-tiden i ett envåningshus i nordvestra delen af staden. Rörelsen kändes

vågformig, varade ungefär en half minut och tycktes komma från söder och gå mot norr. Dånnet var ganska skarpt.

Fröken M. L. GRÖNVALL meddelar. Kl. $\frac{1}{2}$ 11 (min klocka ganska opålitlig visade 10.37) hörde jag i mitt rum beläget i andra våningen af ett hus i östra delen af staden ett buller som af en hastigt rullande vagn *vesterifrån* samtidigt med stark blåst. Fönster och dörrar hördes skallra och den säng, hvori jag befann mig, hoppade till. En ljusstake på ett närstående bord måste jag gripa tag uti för att den ej skulle falla omkull. Den tid, under hvilken bullret hördes, jemte den, som varade innan skakningen upphörde, uppgick till en half minut. Min syster, som bodde i rummet under mitt, märkte också skakningen och hörde bullret. Äfven hon tyckte, att bullret kom *från vester*.

Ingeniör W. KEMNER iakttog skakningen kl. 10.36 e. m. i Ystads gjuteri beläget vid sjöstranden strax V om staden. Stöten varade cirka 15 sekunder och kändes vågformig kommande från SSV. Bullret kom ungefär 10 sekunder efter stöten och varade vid pass 15 sekunder. Det hördes komma från S och förnams såsom när ett jernvägståg eller en mycket tung vagn passerar.

Grefve A. EHRENSVÄRD å Tosterup, som för tillfället befann sig i Ystad, meddelar att på Mortenssons hotell i nedra våningen förnams kl. $\frac{1}{2}$ 11 ett buller som af en börjande orkan, der- efter hördes ett *knak*, som antogs vara åska, och vidare ett rullande ljud. I öfre våningen skakade ljusstakarne på toilettbordet.

14. *Ramsåsa*. I nedre våningen af ett hus beläget på sand och grusbotten iakttogos kl. 10.35 e. m. två stötar med 5 å 6 sekunders mellantid. Hvarje stöt varade 2 å 3 sekunder, båda tycktes komma *från vester*. Någon skakning på möblerna iakttogos eljest intet vidare. (Qvarnegaren A. MÅRTENSSON).

15. *Esperöd*. Hos skomakaremästaren Lindborg i Esperöd iakttogos jordskalfvet. (Bokhandlare P. ANDERSSON, Tomelilla).

16. *Löfvestad*. Jordskalfvet inträffade enligt jernvägsstationens ur kl. 10.34 e. m. och iakttogos i andra våningen af

ett hus beläget på sandmylla, s. k. klappermylla med grusbotten under.

Två stötar iakttogos och cirka 2—3 sekunder förgick mellan stötarne, af hvilka den senare var starkast. Sjelfva stötarne voro ögonblickliga, kändes stötformigt nedifrån och gingo *från norr till söder*. Den sista stöten var så häftig, att glas, porslin och fönsterrutor skallrade och väggarne liksom darrade i sina grundvalar, dock uppkommo ej några sprickor å väggar eller tak. På ett ställe hade en nystvinna satts i häftig rörelse. Å telegrafapparaten vid jernvägsstationen förmärktes ingenting, strömmen i densamma bibehöll sig normal. Barometern visade ej heller någon rörelse.

Jordskalfvet började med ett doft underjordiskt buller, derpå kom omedelbart första stöten, så förgick cirka 2—3 sekunder, derefter andra stöten och omedelbart derpå samma dofva buller, sedan blef det helt och hållet tyst. På jernvägsstationen iakttogos fenomenet som ett med stor hastighet frambrusande bantåg.

Jordskalfvet förmärktes på 2 å 3 mils omkrets. Det hade låtit höra sig äfven i Frosta härad. Detta jordskalf var starkare än ett, som inträffade för några år sedan. (Stationsinspektör E. FEHRNSTRÖM).

17. *Eggelstad*. Ett jordskalf märktes strax efter kl. 10 e. m. Det förnams tillsammans med ett doft rullande och mullrande och hördes *från öster till vester*. Möbler skakades och fönstren ristades. (Tidningsnotis).

18. *Åsums folkskola*. Jordskalfvet inträffade kl. 10.33 e. m. och kändes jemnt vågformigt med 2 eller 3 häftigare stötar, närmast jemförliga med den skakning, som uppkommer i ett vid en illa stensatt gata beläget hus, när en arbetsvagn köres förbi i medelmåttig fart.

Enligt flere samtidigt närvarande personers förmodan tycktes rörelsen komma *från söder*. Meddelaren kan härvidlag ej göra något bestämdt påstående. Skakningen varade vid pass 15—20 sekunder.

Samtidigt med jordskalfvet förnams ett buller, som i någon mån liknade ett aflägsset åskdunder men mera det ljud, som förorsakas af husväggarnes skakning af en arbetsvagn på en stenlagd gata, dock mera doft. Meddelaren anser, att bullret uppkommit af väggarnes skakning, isynnerhet som personer, hvilka befunnit sig utomhus, icke iakttagit något ljud.

Tvenne hundar, som befunno sig i köket, rusade enligt uppgift af frun i huset och kökspigan skällande mot köksdörren, som vetter mot öster. (Fil. kand. J. WEMMER, Maltestorp).

19. *Maltestorp*. Här tyckes jordskalfvet hafva varit något häftigare. I andra våningen darrade möblerna rätt betydligt. I hushållerskans rum på nedra bottnen var en på ett bord stående lampan nära att vältras omkull. I en flygelbyggning lyftes sängen, hvari kusken låg. (Kand. J. WEMMER).

20. *Araskoga* i Brandstads socken. (Kronofogden N. WITTHOFF). Meddelaren väcktes kl. 10.35 e. m. af ett starkt buller, som slutade med en knall, hvarvid fönstren starkt skakades men utan att möblerna rörde sig. Bullret och knallen hördes öster om huset, möjligen litet i söder. Det kunde icke iakttagas att det avancerade, ehuru väl det föreföll som om knallen varit närmare än det föregående bullret, då rörelsen skulle varit mot vester. Bullret var närmast att jämföra med det, som måste uppkomma om en massa stenblock vräktes framåt om hvarandra under vatten, ty det var doft utan skrammel och klingande. Knallen liknade en kort, stark, dof åskknall. Skakningen var liktidig eller följde omedelbart på knallen och var ej varaktigare än den skakning, som ett kanonskott medför.

Bullret hördes som om det varit vid jordytan ett par hundra meter öster ut.

I *Brandstad*, der man varit vaken vid början, omtalas ett föregående mindre buller, som trots vara af en rullande vagn å vägen. Bullret med knallen pågick ej mer än 10 sekunder vid Araskoga och de personer i Brandstad, som voro vakna hela tiden, beräkna detsamma till ett par sekunder mer.

21. *Öfvedskloster*. Enligt uppgift från Öfvedskloster har der iakttagits tvenne skilda jordskalf. (Kand. WEMMER).

22. *Rönås* vid Bjersjölagård. Meddelarinnan väcktes af en stöt, som skakade hela huset. Medan ännu vibrationen förnams, hördes huru dörren sakta skakade. Klockan slog 11 i det samma. (Fröken AUGUSTA BRÖMMER).

23. *Bolleröd*, Höxeröds socken. Jordskalfvet inträffade 5 à 10 minuter efter $\frac{1}{2}$ 11 e. m. Klockan rättgående enligt uret å Löberöds station.

En kort och häftig stöt, som varade en knapp sekund, kändes nedifrån. Sjelfva rörelsen tycktes komma från öster. Hela huset skakade. Ett underjordiskt buller hördes i början svagt och doft, tilltog derefter och hördes ungefär som om flera tunga arbetslass kört hastigt förbi på en stenig väg. Bullret tycktes vara starkast samtidigt med och strax efter jordstöten och aftog derefter så småningom i styrka. Det hördes möjligen en half minut och tycktes komma *från öster* och gå *till vester*. »Kanske det kom *från sydost*» tillägges det.

Bullret föregicks af susning i träden och sådan hördes, såvidt meddelaren kan erinra sig, äfven efteråt. Tvenne hundar som lågo i rummet, rusade upp och visade oro genom att skälla och gny. Folket å gården hade i allmänhet ej märkt någonting; de som hört bullret antogo det vara åska. (Löjtnant N. FISCHER-STRÖM).

24. *Löberöd* vid stationen. Ungefär kl. $\frac{1}{2}$ 11 märktes en stöt, som varade ungefär 3—5 sekunder. Ett buller uppstod närmast liknande det, som uppkommer, när ett lass sten vältes ur en vagn, eller något liknande en åskknall. Samtidigt kändes en förnimmelse af att något stött mot huset. Stöten tycktes komma från sydost. Enligt uppgift af andra personer skakades möbler, fönster och dörrar dallrade o. s. v. (Extra provinsialläkare SVEN JERRE).

25. *Finnhult* vid Hurfva. Kl. omkring half elfva väcktes familjen OLSSON af ett buller, som om någon velat bryta sig in i huset. (Grefve C. D. REVENTLOW).

26. Possessionaten C. J. MELJER på *Fogdarp*, söder om Ringsjön, har märkt jordstöten och det underjordiska dånnet. (Grefve REVENTLOW).

27. *Lund*. Enligt tidningsuppgifter skall jordskalfvet äfven hafva känts i Lund, men några direkta uppgifter härom hafva ej kommit red. tillhanda. (Jmfr n:o 32).

28. *Håstad*. Buller och skakning iakttoogs, liksom om någon kört igenom porten. Folk, som voro ute vid *Håstad*, märkte också stöten och bullret. Tiden uppgifves till något efter half elfva. (Fru KALLENBERG).

I norra delen af *Håstad* by märktes någon tid efter $\frac{1}{2}$ 11 skakning och dunder, som tycktes komma *från söder*. Bullret var åsklikt och starkare än då någon höres köra förbi. Sängar och bord skakade i husets båda våningar. (Fanjunkare BUNTH).

Särskildt om höstarne men äfven vid andra årtider höres ofta underjordiskt buller i den dalgång, hvari *Håstads* bäck rinner, enligt uppgift af befolkningen. (Ingeniör LUNDSTRÖM, Örtofta).

29. S om *Kjeflinge* å märktes en stöt underifrån och samtidigt hördes ett ramlande buller, som varade 1 à 2 minuter. Huset ristes, dörrarna slamrade och sängen gungade. I källaren föll en fylld butelj, som var stödd på norra sidan, med halsen mot V. Stöten märktes strax före kl. 11. (Bagare LINDQVIST).

På ett annat ställe S om ån märktes 2 stötar strax efter kl. 11.

30. *Örtofta*. I Örtoftatrakten N om *Kjeflinge* å märktes 2 stötar med ett par minuters mellantid. Skakningen var liksom af en dörr, som slås häftigt igen. (Disponent och fru KÜPPER).

En stöt kändes vid stationen, »som om en tung säck släpptes emot ett bjelklag (loft). Hela huset darrade.» (Stationsinspektör FALKMAN).

Vid Örtofta prestgård samt mellan *Håstad* och V *Hoby* hördes ett svagt dunder. (Ingeniör LUNDSTRÖM).

31. *Nöbbelöf*. Två stötar märktes, en vid 11-tiden och den andra vid 12-tiden. Lampan och andra föremål darrade och ett buller hördes som af en aflägsen åska. (Hustru SJÖBECK).

32. *Eslöf*. Ett jordskalf som tyckes hafva sträckt sig öfver större delen af mellersta Skåne, förmärktes i söndags afton vid half 11-tiden i Eslöf. Stöten åtföljdes af en stark knall samt ett egendomligt sprakande ljud. Husen skakades i sina grundvalar och lösa föremål i rummen kommo i stark dallring.

Om jordskalfvet har mottagits enahanda uppgifter från Hör, Linderöd, Gärds, Ljungby, Bosjökloster, Östra Sallerup m. fl. ställen. Från Löberöd telegraferas, att skalfvet på denna plats räckte ända till 2 à 3 minuter.

Natten mellan fredagen och lördagen (d. 20—21 april) i förra veckan förmärktes en dylik stöt, dock ej så stark som denna. Äfven i måndags (d. 23) tidigt på morgonen hördes från jordens innandöme ett hemskt, tungt rullande.

Från Lund meddelas, att personer äfven derstädes säga sig hafva känt skakningar i marken. (Eslöfs tidning).

33. *Stabbarp*. Kusken HOLMER, som bor på ett vindsrum öfver kontoret, vaknade vid att han hörde något buller på gården, såsom om någon hastigt kommit körande. Vid närmare efterseende genom fönstret var ej någon synlig, utan gick han och lade sig i tro, att han möjligen hade hört fel, tills han genom tidningarna blef uppmärksammas på företeelsen och fäste den i minnet.

I grufvan har ej något ovanligt märkts af jordskalfvet, hvarken sprickor eller ras mera än som vanligen litet emellan kan förekomma. (Direktör J. PETERSSON).

34. *Vilseröd*, Munkarps socken. Ett doft muller såsom aflägsen åska förmärktes i öster söndagen den 22 april emellan kl. 10 och 11. (Meddelande till Meteorologiska Centralanstalten af plantören G. HAMMARSTRAND).

35. *Oregården*, Bosjöklosters socken. Jordskalf förmärktes den 22 april mellan kl. 10 och 10.30 e. m. (Meddelande till Meteorolog. Centralanst. af direktör C. O. HAMMARGREN).

36. *Hör*. Jordskalfvet inträffade den 22 april kl. 10.30 e. m. Det varade några sekunder och tedde sig som en särdeles kraftig skakning. Hus och fönster dallrade och på några ställen

iaktogs äfven dallring af möbler. Särskildt hos en person höllo tvenne ljusstakar med tända ljus på att glida ned från nattduksbordet.

Omedelbart efter jordskalfvet förnams ett buller, liksom om ett par hästar kommit framrusande i vildt sken. Bullret varade några sekunder och tycktes komma *från öster*. Hos flera personer började hundarne skälla. (Doktor A. THOMASSON).

37. *Slagtofta*, Hörby socken. I Slagtofta by och gård inträffade jordskalfvet kl. 10.45 e. m. En stöt märktes nedifrån. Rörelsen tycktes komma *från öster*. Huset skakade så, att möbler, väggtafflor och fönster komma i dallring.

Ett starkt buller hördes omedelbart efter jordskalfvet och varade omkring en och en half minut. Ljudet lät som en skarp, försvinnande åskknall. (Landstingsman NILS ANDERSSON).

38. *Hörby*. Tvenne häftiga jordstötter förmärktes här i orten vid 11-tiden i natt. De voro så starka, att fönster och dörrar samt möbler i rummen skakade. De varade 2 à 3 minuter. Liknande fenomen iaktogs på flere ställen i Frosta och Färs härader. (Tidningsmeddelande d. 23 april).

En häftig jordstöt förmärktes i Hörbytrakten i förrgår qväll vid 11-tiden. Stöten var så stark, att lättare föremål flyttades från sina platser. Flere personer påstå sig hafva märkt en liknande jordskakning vid half femtiden i lördags morse (d. 21 april) samt vid samma tid i går (d. 23). Jordskakningar äro eljest ytterst sällsynta inom vår provins. (Tidningsmeddelande från Hörby den 24 april).

Provinsiälläkaren d:r J. L. NAUMANN har meddelat följande.

»Sjelf förnam jag intet af fenomenet i fråga, hade troligen redan somnat. Emellertid skall dånet och skakningen hafva varit så intensiva, att många deraf väckts ur sömnen.

Tiden för dess inträffande uppgifves något olika från 10.25 till 10.35 e. m. troligen beroende på osäkerhet hos uren; 10.35 torde vara rigtigast. Durationen uppgifves också olika, från några sekunder till 2 à 3 minuter. De flesta hålla på 1 minut.

Riktningen har enligt de flesta uppgifterna varit *från norr till söder* eller *nordost till sydväst*, några säga dock från *öster till vester*.

Dånet skildras samstämmigt så, som om ett tyngre fordon, en kanonvagn, ångtröska eller dylikt, kommit körande i full fart och stannat utanför huset, dertill ibland lägges, att det förnams, som om den skulle slagit emot detsamma, så att de flesta rusade ut för att se efter det förmenta fordonet. Min kollega, lasarettsläkaren ÅKERMAN, var t. ex. öfvertygad, att en skjuts, som medförde ett brådskande sjukbud, i det rådande mörkret törnat emot huset.

Skakningen, som bestod af några tätt på hvarandra följande häftiga knyckar, var så pass intensiv, att fönstren skallrade och möblerna skakades och till och med flyttades, det sistnämnda enligt *en*, troligen öfverdrifven uppgift.

Förutom i Hörby har jag hittills med säkerhet fått veta, att fenomenet iakttagits i Hör (1.5 mil NV), Satsrup (0.75 mil NO), Skepperöd (2 mil SO), Lyby (0.25 mil SV) och Ousbyholm (0.7 mil V). En person, som i dag anlände till trakten från Glimåkra, skall hafva berättat, att fenomenet iakttagits der vid samma tid som här.»

Ryttmästaren A. NYKJÖRCK märkte stöten kl. 10.32 e. m. Den varade högst 3 sekunder. Fönsterrutorna såväl som den å skrifbordet stående lampan och ljusstakarne försattes i lindrig vibration, alldeles som om en mängd tungt lastade vagnar kört våldsamt å gatan. Bullret var ungefär som en dof åska. Det kom samtidigt med jordskalfvet och varade lika länge som detsamma.

Postmästaren OSCAR MÖLLER meddelar. En stöt af några sekunders varaktighet kändes vid half elfvatiden. Rörelsen tycktes komma *från NO*. Bullret liknade en med hastig fart på vägen körd kanonvagn.

E. o. postexpeditör F. T. MÖLLER iakttog jordskalfvet på samma ställe. Hela huset skakades af stöten och det föreföll såsom om en möbel af större dimensioner och tyngd hade fallit

omkull å öfre våningen. Stöten kom *från NO*. Bullret hördes ungefär ett par sekunder.

Litteratör J. HALL uppgifver tiden till ungefär $\frac{1}{2}$ 11. Enligt väktarens i Hörby uppgift kändes stöten vågformig, eller som han uttryckte sig: »marken under fötterna tycktes fjedra sig.» Stöten kom enligt H. *från söder*. Möblerna skakades häftigt och enligt uppgift från andra håll flyttades de ock från sina platser. Å länslasarettet i Hörby kommo de öfver patienternas sängar hängande taflorna i stark svängning. Pendeln i väggur kom i starkare svängning och slagverkets fjeder kom i häftig dallring.

På flera ställen, såsom i Lyby, Sallerup af Frosta härad, sprungo dörrar upp. På ett par ställen föllo taflorna från vägarne ner i golfvet.

Det underjordiska bullret förnams som en aflägsen åska och märktes före skalfvet. Underjordiskt buller förnams *äfven följande morgon* i Hörby och Bosjökloster och enligt uppgift från det sistnämnda stället hade bullret likhet med det, som uppstår då en tung kanonvagn rullar öfver en stendläggning.

Å Kylestorps gård, Espinge socken, var samma afton en mindre bjudning. Vid det jordskalfvet inträffade, blefvo samtliga ytterst skrämde öfver en egendomlig susning i skorstenen, som föranledde dem att tro, att soteld utbrutit.

Redaktör J. GÖRANSSON meddelar.

En stöt kändes ungefär vid 11-tiden kommande *från nordost*. Ett doft underjordiskt buller, liksom då en tungt lastad vagn går öfver en hårdt tillfrusen mark, förmärktes samtidigt med jordskakningen. Bullret liksom skakningen gick *från NO till SV*.

Hr GÖRANSSON tillägger: »I närheten af Wallsjö påstås marken hafva sjunkit ungefär 6 tum på ett mindre område. Grunden utgöres der af alunskiffer.» Något exakt meddelande om en sådan dislokation har emellertid icke ingått till red.

39. *Östra Sallerup*. I Ö. Sallerups kantorsboställe iakttogs jordskalfvet kl. 10.46 e. m. En stöt kändes, som varade omkring 3 sekunder och kändes såsom en skakning *från vester*.

Vidare förnams ett starkt sus, som närmast före och efter stöten liknade dånet af åskan och bortdog i öster efter cirka 20 sekunder. (Kantor C. A. E. ERMAN).

Kristianstads län.

40. *Friggetofta* vid Östra Broby (SVEN NIKLASSON). Söndagskväll kl. $\frac{1}{2}$ 11 väcktes jag af ett starkt dån, som efterhand bortdog i fjerran, hvarvid bord och sängen, hvari jag låg, samt hela huset skakades starkt.

41. *Brandsberga skolhus* i Riseberga socken (Skollärare A. P. SVENSSON). Skolhuset är beläget cirka 15 minuters väg från Skärалid och är uppfördt i en sandig men stenbunden skogsmark. Berghällen ligger 1.2 m under jordytan.

Jordskalfvet inträffade kl. $\frac{1}{2}$ 11 på aftonen, började mycket häftigt och förmärktes »såsom hade det varit en mycket stark elektrisk ström och i form af en trumhvirvel, räckande omkring 30—40 sekunder, hvarunder en stark susning hördes i rörledningen till boningsrummets eldstad, hvilken jemte fönstren i huset och sängplatsen, hvari jag befann mig, försattes i dallring.»

Samma fenomen förmärktes vid samma tid och under likartade förhållanden vid den närbelägna Kolleberga skogsskola af jägmästare PAULI och hans fru, hvilken senare under nattens lopp iakttog en dylik skakning dock af mindre våldsamt än den första.

På båda ställena iaktogs skakningen inom nedra våningen af husen.

Enligt en senare anteckning på brefkuvertet skall skakningen hafva gått i riktning *från norr till söder*. Denna anteckning är undertecknad L. WINSOV(?)

42. *Tosterup* NO om Ystad. Här har endast ett buller iakttagits såsom af en annalkande storm. (Grefve A. EHRENSVÄRD).

Kand. F. MARCHEN har härom meddelat till Meteorolog. Centralanstalten: »Den 22 April kl. 11 Aften hörtes en Lyd som

af en fjerren Torden varende 3—4 Sekunder. Iakttagelsen skete ved Vinduet i en Stueetage og har sikkert staaet i Forbindelse med paa anden Steden samtidig observerte Jordskjælv.»

43. *Tomelilla*. Jordskælvet kendes kl. 10.50 e. m. (sikkert på 5 minutter nær) inom båda våningarne i huset n:o 27 i Tomelilla såsom en vågformig stöt, som tycktes vilja försätta huset i vaggning. Sängen dallrade, fönster äfvensom ringar på spiseln skramlade. Rörelsen tycktes komma *från vester*.

Ett buller af 20 å 30 sekunders varaktighet hördes från luften, började svagt *från vester* och nådde sin höjdpunkt på ungefär halfva tiden, hvarefter detsamma småningom aftog *åt öster*. (Bokhandlare P. ANDERSSON).

44. *Viarp*, Simris. Vid midnatt väcktes personer af ett buller liknande aflägsen åska, hvilket buller en god stund förtfor. De tyckte sig också märka, att sängar och andra möbler darrade något. (Meddeladt af PER PERSSON, som ej sjelf iakttagit fenomenet).

45. *Marietorp*, Smedstorps socken. Kl. omkring 10.30 e. m. märktes hela huset darra svagt och fönsterrutorna skaka hårdt. Huset är beläget på rullstensgrus. Ingen stöt kendes.

Först hördes ett starkt dån, liknande bullret af en långt utdragen åskknall. Efter ett par minuter hördes ett liknande buller något svagare och af kortare varaktighet. (Meddeladt af LARS LARSON å Marietorp till baron C. KURCK å Petersborg).

46. *Tunbyholm*, Smedstorps socken. Kl. omkring 10.30 e. m. förnäs en svag darrning i golfvet inom nedre våningen af Tunbyholm, som ligger på en mindre ö bestående af krossstensgrus. Ingen stöt kendes.

Förut hördes ett temligen starkt, doft buller, liknande det af en aflägsen åskknall men af 2—3 gångers längre varaktighet. Efter ett par minuter hördes ett dylikt buller fastän af mindre varaktighet och svagare. Bullret förtogs möjligen något af den starka blåst, som var rådande. Det hördes *i vester eller nord-vest*. (Meddeladt af baron C. KURCK).

47. I *Rörum* förmärktes en tydlig darrning i jorden, fönster och dörrar skallrade. Ett dån som en mycket stark åskskräll hördes. Det var i början svagare, liksom af en nedrasande stenmur, tilltog sedan i styrka och aftog så småningom som det tycktes i *nordlig riktning*. En stund derefter hördes ett nytt dunder, som var svagare. (Meddelande till Meteorolog. Centralanst. af hr O. V. ARESCHOUG).

48. *Esperöd*, S. Mellby socken. Den 22 april kl. 10.30 e. m. hördes under 12—15 sekunder ett dån liksom af en nedrasande mur eller som om en tung vagn kommit inkörande på gården. Ljudet hördes *från S och SO*. Någon skakning kändes icke. Marken utgöres af strandgrus på lera. (Meddel. till M. C. af O. V. ARESCHOUG).

49. *Gussaröd*, *Björstorp* och *Törrasteröd*, Brösarps socken. Kl. half elfva väcktes personer på ofvanstående platser af en häftig stöt, som kom sängar och andra möbler att märkbart darra. På väggarne hängande föremål äfvensom fönster och dörrar, vid södra sidan skakades häftigt. Fenomenet åtföljdes af ett mullrande ljud likt en aflägsen åska.

Jorden inom nämnda trakter är af fast beskaffenhet, något sand och för öfrigt lera, rullstensgrus och krosstensgrus. (Meddeladt af A. NILSSON, Gussaröd).

50. *Andrarum*. Ett starkt jordskalf förmärktes vid 11-tiden i Andrarumstrakten. Den ovanliga företeelsen, som räckte endast några sekunder, åtföljdes af ett dunder, hvilket så småningom dog bort. (JOHAN NIHLÉN).

51. *Eljaröd*, O om Andrarum. Jordskalfvet gjorde sig äfven förnimbart i Eljaröd och omnejd. En häftig stöt kändes, som kom byggnader och deri varande föremål att skakas. Om dånets som hördes äro meningarna delade. Somliga säga det vara åska (det blixtrade från nordens), andra att det var underjordiskt. (Notis till Ystads Allehanda).

52. *V. Vram* och Vramsdaalen. Jordstöten förnams i V. Vrams prestgård såsom en tydlig skakning af marken, hvilken

meddelade sig åt möblerna i rummen och kom fönsterrutorna att skallra. Klockslaget kan icke angifvas.

Dånet erfors icke såsom ett sådant obestämdt buller, som vissa åskknallar gifva upphof till, utan lät som om en ovanligt stor och hårdt lastad rustvagn försedd med motsvarande anspann hade kört förbi nordvest om prestgården. (ANTON BJÖRCK, V. Vram).

53. I *Linderöd* har äfven jordskalfvet märkts enligt notis till Eslöfs tidning.

54. *Ovesholm*, Träne socken. Kort före kl. 11 på aftonen kändes en stöt med vågformigt förlopp, som varade 2 à 3 sekunder. En skakning genomgick hela huset, fönstren försattes i dallring och ett par antagligen icke väl tillslutna dörrar gingo upp. Ett buller liknande det, som uppkommer då en tung arbetsvagn rullar öfver en frusen väg, hördes samtidigt med stöten.

Ortens befolkning påstår, att en stöt äfven kändes vid 1-tiden på natten. (Grefve B. E. HAMILTON).

55. I *Åhus* kändes också jordskalfvet enligt nedanstående meddelande af telegrafkommisarien G. BERGMAN.

56. *Kristianstad*. Lektor C. J. WAHLSTEDT har lemnat följande beskrifning.

Söndagen den 22 april, strax efter det jag insomnat (klockan något efter $\frac{1}{2}$ 11) väcktes jag af ett kort men häftigt buller, starkare än då en tung vagn rullar på en med fältsten lagd stadsgata. Derefter hördes ett *åt öster med dragning mot söder* gående buller, som fortfor några sekunder. Jag sade hastigt till min hustru, som ännu ej insomnat, att det måtte hafva varit en jordstöt. Hon menade dock, att det var en vagn som gått förbi. Flere personer här i staden observerade fenomenet. Somliga trodde genast att det var en jordstöt, andra togo det för buller af en vagn. Eget är, att flere personer, som somnat och väcktes af bullret, uppfattade det som något ovanligt, under det att de, som voro vakna, togo det för buller af någon vagn.

I Kristianstadsbladet för den 23 april läses: Ett starkt jordskalf förmärktes härstädes i går afton vid half 11. Skalfvet,

som var så starkt, att fönsterrutorna i husen skakades, föregicks af ett dån liknande en åska. Äfven i trakten af staden märktes fenomenet.

Telegrafkommisarien GUSTAF BERGMAN har lemnat följande meddelande till Meteorologiska Centralanstalten.

Med afseende på jordskalfvet den 22 april kl. 10.36 på aftonen torde böra omtalas, att undertecknad, som vid tillfället satt i en stol midt å golfytan i ett större rum, fann ljudet af skalfvet likna rasslandet af en vagn å gatan och därför troligen icke beaktat detsamma, om icke den vådliga sänkningen, som skalfvet förorsakade, ingifvit en känsla af fruktan för att murväggen i nästa ögonblick skulle instörta. Emellertid antecknades tiden och gjordes omedelbarligen observation å barometern, som icke visade någon förändring sedan observationen kl. 9.

Barometern visade den 22 april kl. 8 f. m. 764.6 mm, kl. 2 e. m. 764.7 mm, kl. 9 e. m. 763 mm, och den 23 kl. 8 f. m. 761.7 mm, således icke någon stark fluktuation.

Efter gjorda förfrågningar har skalfvet icke märkts hvarken i Karlshamn, Vexjö, Helsingborg eller Landskrona, men väl i Åhus, Sölvesborg, Jemshög, Vinslöf och Hörby. Man tyckes vara ense om riktningen af detsamma *från söder till norr*.

Af berättelsen framgår, att ljudet gick något före sjelfva skakningen, som tydligen var vågformig.

57. *Vä*, SV om Kristianstad. Ryttmästaren G. VON ESSEN, som den 22 april uppehöll sig i *Vä*, har meddelat följande.

Han satt och läste, hörde buller som af en häftigt körande vagn och strax derpå kändes en stark stöt, så att hela huset skakades. Tiden angifves till 10.35 å 10.37 e. m. Det hela varade *ej mera* än ungefär 15 sekunder. Stöten kom *från vester*. Jordskalfvet förmärktes öfver allt i trakten. Länsman RUBIN hade på loftet en del gammalt jern liggande, som skramlade så häftigt, att det hördes på nedra bottnen.

58. I *Skepparslöf* skramlade glas och en brinnande lampa skakades så häftigt, att en person grep tag i den af fruktan, att den skulle falla omkull.

En dräng, som var utomhus, berättade att han sett träden gunga. (G. VON ESSEN).

59. *Araslöf*, NV om Kristianstad. Godsegaren PHILIP STJERNSWÄRD skrifver:

Söndagen den 22 april kl. 10.40 e. m. märkte jag sängliggande och läsande ett starkt buller, såsom om en hårdlastad vagn kört på hårdfrusen mark. Efter cirka 4 sekunder kom ett ännu starkare dån med väldiga stötar och skakningar, så att sängen darrade och så äfven väggarne. Jag bor uti andra våningen af ett större trevånings tegelhus. I nedre våningen förmärkte tjenarne samma sak samt kände huruledes golfvet rörde sig under fötterna på dem, som ännu ej gått till hvila. Någon remna eller skada kan jag ej upptäcka på huset, fast jag tycker det varit anledning dertill.

Rörelsen syntes mig komma *från nordost till sydvest*. En stark molnvägg stod i söder och en starkare sydvestvind blåste en stund efter fenomenet.

Uti mitt kostall på 110 djur förmärkte ryktaren ett hastigt råmande af djuren men sedan vardt allt tyst. Något vidare anmärkningsvärdt är ej att tillägga.

En person, som ligger i tredje våningen af huset, sänder följande meddelande. »Liggande till säng tycktes mig den första stöten som om en vagn hastigt och hårdt rullat förbi. Den andra stöten kom strax efter och var betydligt hårdare. Det kändes som hela huset skakats i sina grundvalar och slutade med en vågformig rörelse *från öster till vester*, som varade endast några ögonblick».

60. *Färlöfs prestgård*. Strax efter kl. $\frac{1}{2}$ 11 på aftonen (högst 5 minuter efter denna tid) kändes en stöt. Rörelsen uppfattades såsom om en väldig vagn kört fram omedelbart utanför husets södra sida och meddelaren skyndade genast ut för att se, om något ofog bedrefs der. Bullret, som föreföll att vara endast omkring 10 sekunder, ökades hastigt och aftog äfven hastigt.

En granne uppgifver sig bestämdt hafva uppfattat rörelsen såsom gående *från vester till öster* (och söder om hans boningshus). Ehuru ej meddelaren hade någon bestämd uppfattning af det väderstreck, hvari rörelsen eller bullret gick, anser han det åtminstone icke vara något i hans iakttagelse, som stred emot denna uppfattning.

En annan granne till meddelaren uppgifver sig vid den angifna tiden hafva hört en mycket stark susning i en invid hans bostad belägen tät furuskog, men då han egendomligt nog säger sig ej hafva iakttagit sjelfva jordskalfvet och bullret, så kan ej bestämdt uppgifvas, att dessa båda fenomen voro samtidiga. (Kyrkoherde J. ANDERSSON).

61. *Vinslöf*. En jordstöt räckande omkring 25 sekunder inträffade i Vinslöf i söndags qväll kl. $\frac{1}{2}$ 11. Stöten var så stark, att husen darrade på sina grundvalar och de personer, som redan lagt sig, väcktes ur sin sömn mer eller mindre förskräckta. (N. Sk. Posten, Kristianstad d. 24 april).

Från Vinslöf skrives, att man der iakttog tvenne starka stötar med några minuters mellantid. Den underjordiska rörelsen tycktes der gå *från vester till öster*. (Kristianstadsbladet d. 23 april).

62. *Hessleholm*. Kl. half elfva e. m. märktes i Hessleholm två stötar, först en svag och efter tre sekunder en hårdare. Fönsterrutor klingade liksom vid skarp åska och möbler m. m. skakades. Ett dån följde efter stötarne och just då dånnet slutade, »var det som om jorden hade hvälfvt *från öster till vester*.» Hela fenomenet uppgifves hafva räckt i 3 minuter. Huset, i hvilket undre våning iakttagelsen gjordes, står på sandjord. (Herr B. STEEN, Hessleholm).

Polisen N. B. TILGREN iakttog vid samma tid jordskalfvet ute på marken på en hög sandbacke. Ett doft buller föregick jordskalfvet. »Det hördes som en skarp åska från jorden.» Der-efter kändes en stöt (obs.! ej mer än en). Rörelsen angifves såsom vågformig *från öster till vester*.

63. *Glimåkra*. Kyrkoherde H. T. BOSTRÖM har lemnat följande redogörelse för sin iakttagelse.

Efter att kort förut hafva gått till sängs erfor jag företeelsen mycket tydligt efter ett dån, som jag till en början trodde vara åska, enär dånnet hade samma styrka som en sådan. Men jag märkte snart på det jemnt ihållande dånnet, hvilket mycket liknade en tung vagns framrullande på en hård väg, att det ej kunde vara åska. Detta dån, som väl varade omkring 15 sekunder, föreföll mig starkast i början och aftog sedan jemnt i styrka, till dess det upphörde. Sjelf förnam jag icke någon egentlig skakning af huset på annat sätt än som brukar egrum genom en åskknall.

Mössfabrikör NILS HULTBERG i Glimåkra, som strax förut gått till sängs, iakttog jordskalfvet kl. 10.45 e. m. Hans ur gick lika med jernvägens. Tre à fyra stötar, som uppfattades vara ungefär lika starka, kändes följa vågformigt strax på hvarandra inom loppet af cirka ett par sekunder. Rörelsen tycktes komma från söder.

Omkring en sekund efter jordskalfvet förnams ett mycket starkt buller, som hördes cirka 3 à 4 sekunder, också från söder. En stark susning i skorstenen hördes.

Under de 25 år, som hr H. vistats i Glimåkra, har icke något likartadt fenomen förmärkts.

64. *Mjönäs*, Vånga socken. Den 21 april kändes en stark jordstöt. Skakningen räckte omkring 3 minuter. Sängarne darade men ingenting flyttades i rummet. Alla sofvo men väcktes af dånnet. Klockan var något öfver 11 på aftonen. (Meddelande till Meteorolog. Centralanst. af hr H. DÜBEN).

65. I *Dyneboda*, *Filkesboda* m. fl. ställen belägna N och NO om Mjönäs, liksom i ett åt NV beläget torp hade dån och jordstöt hörts och känts starka. (H. DÜBEN).

Såväl Mjönäs som ofvan nämnda ställen äro belägna vid östra sidan af sjön Immeln.

Blekinge län.

66. *Sölvesborg*. Såsom ofvan under n:o 56 är anfördt, märktes jordskalfvet äfven i Sölvesborg. (Telegrafkommissarien G. BERGMAN.)

67. *Jemshög*. En jordstöt förmärktes i söndags afton vid half 11-tiden i Jemshögstrakten. Stöten, som bokstafligen skakade husen, varade fyra å fem sekunder och förmärktes under ett doft då såsom af en aflägsen åska. Det ovanliga naturfenomenet iaktogs af flera personer och på flera platser i trakten, hvadan intet misstag kan föreligga. (Meddelande till tidningen Karlshamn).

68. *Törneryd*. Äryds socken. Den 22 april kl. 11 e. m. rätt tid iaktogs i Törneryds by inomhus och i undra våningen tre olika jordstötar, som varade 2 eller 3 sekunder tillsammans och kändes stötformigt nedifrån. Den mellersta stöten var hårdast och dervid skakades sängen, hvori meddelaren låg, så hårdt att den flyttades. Rörelsen tycktes komma *från vester*. Huset ligger på sandjord öfverlagrande lera.

Ingen underrättelse finnes om något åtföljande då. (Smeden BENGT NELSSON i Törneryd genom J. HANSSON i Belganet).

69. *Belganet*, Öljuhults socken. Kl. 11 på qvällen den 22 april iaktogs i undre våningen af den på hård mark stående gården n:o 2 i Belganets by ett vågformigt jordskalf utan någon känbar stöt. Meddelaren satt och läste vid ett bord, som stod midt på golfvet, då en vaggande rörelse kändes. Vattnet i ett på bordet stående glas började squalpa fram och åter i *öster och vester*. Kakelugnsdörrarne började darra och lösa föremål, som stodo ojemnt, kommo i rörelse.

Meddelaren gick genast ut för att få veta orsaken till skalfvet, då han icke kunde tro att det var åska. Utkommen hörde han ett underjordiskt då som af en långt aflägsen åska kommande *från söder* och gående *åt norr* och småningom bortdöende. Han drog deraf den slutsats, att skakningen gått från

S till N. Det hela varade något mer än 2 sekunder. (Sko-
makaren J. HANSSON).

Jordskalf den 30 april.

I några af de ofvan upptagna berättelserna meddelas, att skakningar och buller hörts dagarna närmast före och efter den 22 april. Nedan omnämnda jordskalf inträffade 8 dagar derefter.

70. *Norremark* vid Klågerup. Den 30 april ungefär kl. 8.7 e. m. iaktogs i *Norremark* ett jordskalf med tre stötar. Mellan hvarje stöt förflöt cirka en minut. Hvarje stöt varade cirka 3 à 4 sekunder. Den andra stöten var häftigast och liknade dånet och skakningen af en lastad vagn, som å stensatt mark köres förbi huset. Lampkupor och glas skallrade.

Första och andra stöten hördes som aflägsset dån. Det kan ej säkert uppgifvas, från hvilket väderstreck dånets kom, dock antages det hafva varit från norr. (Kronolänsman A. SJÖBERG).

Ställen der jordskalfvet d. 22 april icke känts.

Till fullständigande af meddelandena upptages här äfven en förteckning på de platser, hvarifrån nekande svar ingått på förfrågan om jordskalfvets utsträckning dit.

1. *Engelholm* (Dr A. T. OSÉEN, t. f. rektor).
2. *Höganäs* (Ingeniör E. ULFFERS).
3. *Frillestad, Kulla- och Kågeröds-trakten* (Prosten dr P. SÖRENSON, Frillestad).
4. *Kågeröds, Konga och Svalufs socknar* S om Söderåsen (Grefve GÖSTA WACHTMEISTER, Knustorp).
5. *Herrevadskloster* N om Söderåsen (Grefve G. WACHTMEISTER).
6. *Bjuf* (Ingeniör R. F. LINDBLAD).
7. *Helsingborg* (Adjunkten dr P. W. STRANDMARK).
8. *Teckomatorp och Marieholm* (Dr A. EKDAHL, Teckomatorp).
9. *Köpenhamn och öfriga Danmark* (Kand. V. MADSEN).

2. Sammanfattning.

Jordskalfvets utbredning.

En blick på den bifogade kartan visar, att jordskalfvet träffat sydöstra Skåne samt närmast angränsande delar af Blekinge. Lund och Trelleborg äro de vestligaste orterna, der det gifvit sig tillkänna. Från Lund bildar statsbanan upp till Hesselholm med några få undantag (33, 34, 40 och 41) gränsen mot NV. Från Hesselholm går denna gräns mot Glimåkra, derifrån mot SO till Jemshög och slutligen mot OSO till de båda yttersta punkterna på andra sidan Karlshamn (68 och 69).¹ Arealen af området mellan de nu nämnda ställena och Östersjön belöper sig till omkring 7,300 *km*² eller 73 kvadratmil.

Tidsbestämningarna.

I allmänhet kan det tyckas som om bestämningen af tidpunkten för en inträffad jordstöt icke vore så svår att göra. Iakttagaren ser på sin klocka och tecknar sig till minnes tiden. Men härmed äro icke på långt när alla fordringar uppfyllda. Först gäller det att veta huru hans klocka går i jemförelse med ett rättgående ur. Men hvarest finna ett sådant? Ett jernvägsur anses i allmänhet som det säkraste. Huru många observatörer äro emellertid i tillfälle att göra denna jemförelse och när göra de det? Möjligen 10 af 100 och flere bland dessa många dagar efter iakttagelsen, då kanske deras klockor ändrat sig flere minuter. Dertill kommer att jernvägsuren kunna visa orätt tid. Tillförlitligast äro under alla omständigheter telegrafklockorna men endast ett ringa fåtal blifva i tillfälle att kontrollera sina ur vid telegrafstationen.

Detta anmärkes icke för att afskräcka eller afhålla observatörerna från att göra tidsbestämningar vid inträffande jordskalf — tvärtom uppmanas alla att genast anteckna tiden, ihåg-

¹ Dessa båda ställen hafva ej kunnat utsättas på sina rätta platser.

kommande ordspråket »något är bättre än intet».¹ Men dessa reflektioner hafva gjorts för att visa det vanskliga uti att med stöd af de olikartade uppgifterna draga några giltiga slutsatser. För detta vore i sjelfva verket säkra sekunduppgifter af nöden.

Med afseende på det förevarande jordskalfvet framgår af de inkomna tidsuppgifterna, att upprepade skakningar egt rum af-tonen den 22 april, börjande omkring kl. 10.30 och slutande först efter midnatt. I det följande har ett försök gjorts att sammanföra de olika uppgifterna med hänsyn till dessa skilda skakningar, som synas hafva varit väsentligen tre till antalet åtföljda af några svagare stötår ännu längre fram på natten och morgonen.

Den första jordstöten, hvilken känts öfver största delen af området från Ystad och Eslöf till Kristianstad och Jemshög, synes hafva inträffat emellan 10.30 och 10.40 e. m. Upptagas endast de uppgifter, som säkert bestämma minuten och icke säga »omkring», »ungefär» o. s. v., kunna desamma uppställas på följande sätt:

Hörby	10.32 e. m.	Ystad	10.35 e. m.
Åsum	10.33 »	»	10.36 »
Löfvestad	10.34 »	Kristianstad	10.36 »
Ramsåsa	10.35 »	Vä	10.35—10.37 »
Araskoga	10.35 »		

Förutsatt att dessa tider alla äro fullt tillförlitliga (jmför hvad ofvan är sagdt), skulle således denna jordstöt hafva känts först i trakten Hörby—Åsum—Löfvestad och ett par minuter derefter i Ystad och Kristianstad. I Ramsåsa, Löfvestad och Åsum kändes 2 stötår med några sekunders mellantid.

Ett andra jordskalf, som karakteriseras af 2 på hvarandra följande stötår, synes hafva inträffat omkring kl. 10.45 e. m. Detta har iakttagits på följande ställen: Torup (mellan $\frac{1}{2}$ 11 och 11), Ö. Vemmenhög (10.48), Ryngge (omkring 10.40), Slagtofta (10.45), Ö. Sallerup (10.46) och Glimåkra (10.45).

¹ En uppmaning torde här vara på sin plats för kommande iakttagelser, att såväl tiden för fenomenets början som för dess slut anmärkas.

På de tre första ställena hafva 2 stötar iakttagits med en mellantid af 15—20 sekunder till knappast 2 minuter. Vid Slagtofta och O. Sallerup märktes endast en stöt men på båda ställena med starkt buller efteråt. Vid Glimåkra slutligen kändes 3 à 4 stötar.

Det tredje jordskalfvet inträffade omkring kl. 11 e. m. Tidsuppgifterna äro följande.

Trelleborg (vid 11-tiden), L. Månstorp (strax före 11), Rönås (klockan slog 11 i detsamma), S. om Kjefflinge å (strax före 11, men enligt en annan uppgift strax efter 11 och två stötar), Nöbbelöf och Andrarum (vid 11-tiden), Ovesholm (kort före 11), Mjönäs (något öfver 11), Törneryd (kl. 11 rätt tid — här kändes 3 stötar) och Belganet (kl. 11).

Vidare angifves från Nöbbelöf en stöt vid 12-tiden, från Ovesholm en vid 1-tiden, från Bosjökloster d. 23 april på morgonen, från Eslöf ett underjordiskt då tidigt d. 23, från Hörby en stöt omkring $\frac{1}{2}$ 5 på morgonen, längst i norr vid Kolleberga skogsskola en stöt »längre fram på natten». Härtill kommer det anmärkta jordskalfvet vid Norremark den 30 april på aftonen.

Rörelseriktningen.

Bestämmandet af jordskalfvets rörelseriktning stöter likaledes på stora svårigheter. Ofta får man de mest motsäggande uppgifter från närbelägna ställen och äfven af olika observatörer på samma plats. Orsaken till dessa stridiga uppgifter ligger antagligen hufvudsakligen deri, att iakttagelserna gjorts inomhus, då husens läge inverkat på förmimmelserna och den rätta rörelseriktningen undergått en brytning. Då rörelsen är vaggande eller vågformig, är det också mycket vanskligt att uppgifva hvarifrån och hvarthän, äfven om man riktigt iakttagit strecket, i hvilket vågrörelsen förlupit.

De flesta uppgifterna från Ystad angifva rörelseriktningen från S till N eller från SO till NV. Härmed öfverensstämmer också hr BERGMANS meddelande från Kristianstad, att man der

»tyckes vara ense om riktningen S—N». Från det mellanliggande området föreligga deremot mycket afvikande och ofta hvarandra motsatta uppgifter. Så angifves från Ramsåsa och Tomelilla riktningen V—O och tvärtom från Eggelstad och Araskoga O—V. Från Löfvestad uppgifves riktningen N—S och från det rakt i vester derifrån belägna Åsum den alldeles motsatta i S—N.

På samma sätt afvika uppgifterna från Kristianstad å ena sidan och från trakten deromkring uppåt Hersleholm å den andra. I Kristianstad S—N, i Vä, Färlöf och Vinslöf V—O, deremot i Araslöf och Hessleholm O—V. Meddelandena från Hörby äro hvarandra mest motsägande. Under det att sålunda de flesta angifva en rörelseriktning NO—SV, föreligga äfven uppgifter om riktningarna N—S, O—V och S—N.

Vid det andra jordskalfvet — omkring kl. 10.45 — synes rörelseriktningen på tre ställen hafva varit från S eller SO mot N eller NV. Vid Ö. Sallerup skall det dock hafva känts från V, vid Ryngge från O eller NO och i Glimåkra från S. Följaktligen äro äfven här uppgifterna ganska stridiga.

Rörande jordskalfvet vid 11-tiden saknas vid större delen af meddelandena uppgift om rörelseriktningen. Från Törneryd i Blekinge angifvet emellertid, att skalfvet tycktes komma från V. Dånnet hördes vid L. Månstorp (2) och vid Belganet (69) gå i N—S.

Jordskalfvets beskaffenhet och yttringar.

Jordskalfvet beskrifves i allmänhet som en eller flere starka stötår åtföljda af vågformiga rörelser. Vanligast uppgifves, att sängarne, i hvilka meddelarne lågo, kommo i starkare eller svagare skakning, att möbler och på dem stående föremål kommo i dallring, ofta så stark att de senare voro nära att falla ned o. s. v. På flere ställen kändes hela huset skaka och väggarne darra (3, 16, 36, 38, 54, 57, 61, 67). En meddelare hade den förnimmelsen, att han befann sig i en mycket hårdt bromsad jernvägsvagn (6), en annan, att en mängd ärter slungats mot

sångbotten (7). Ett kassaskåp i Skifarps postexpedition syntes svigta fram och åter (9). På ett par ställen befarades att väggarna skulle instörta (12 och 56), på ett annat kändes golvet röra sig under iakttagarens fötter (59) och en meddelare uppgifver, att golftiljorna knakade »alldeles som stödet inunder gifvit vika» (2). I Ystad kom en häftigt brakande stöt (13). Från Skepparslöf i närheten af Kristianstad hade en utevarande person sett »träden gunga».

Särskildt förtjenar framhållas, att jordskalfvet tyckes hafva förnummits starkast på utkanterna af det skakade området (2, 6, 9, 12, 13, 56, 59).

I afseende på sjelfva yttringen af jordskalfvet hafva flere personer iakttagit denna så, som om en kraftig stöt träffat husväggen. På detta sätt har det förnummits af två iakttagare i Ystad, hrr NILSSON och PETERSON, samt vidare i Löberöd, Hörby och Färlöf (24, 38, 57, 60). I Örtofta var rörelsen liksom af en dörr, som häftigt slagits igen, eller »som om en säck släppts mot ett bjelklag» (30), en annan förnam liksom om porten hastigt slagits igen (1), således äfven här som stötar mot huset. Flere tala också om det intryck, att en vagn kört fram till huset (7, 28, 33, 36, 38, 48, 60).

Äfven har det känts, att stöten kommit underifrån (23, 29). Intensiteten har ock varit mycket olika på närbelägna ställen, försåvidt icke uppgifterna härom kunna auses bero på olika individuell uppfattning.

Jordskalfvet kändes äfven ombord å ett i Ystads hamn ligande ångfartyg (13: PETERSSON).

Några meddelare omnämna det intryck, som jordskalfvet gjorde på dem. Somliga intogos af en egendomlig oro eller af en oangenäm känsla af ångest (8, 9, 13), andra åter fingo den föreställning, att väggar eller golf skulle instörta (2, 12, 56, 59).

Djuren visade också tecken till oro. Hundarne skälde och sprungo upp (8, 18, 23), korna i ladugården vid Araslöf gåfvo till ett hastigt råmande men tystnade strax derpå (59).

Ljudet.

Ett ganska stort intresse erbjuda de uppgifter, som lemnats om det jordskalfvet åtföljande ljudet. Detta uppgifves af de flesta iakttagare närmast hafva liknat det dån, som uppkommer, då hårdt lastade vagnar köras fram på en stenlagd gata eller öfver en stenbro. Somliga tala om kanonvagnar, ångröskverk, jernvägståg o. s. v. Andra åter jemföra det med åskknallar af större eller mindre intensitet, hvarvid dock är att märka, att ljudet angifves vara mera doft än en åskknall (11, 16, 18, 20, 23, 38). En meddelare talar om ett smattrande ljud (8), enligt en annan var det som en stark knall åtföljd af ett egendomligt sprakande (32). Enligt ett par uppgifter var ljudet så starkt som efter nedrasande stenmurar eller dylikt (13: NILSSON, 47, 48). Från Araskoga (20) uppgifves, att det var som om en massa stenblock vräktes om hvarandra under vattnet, således också här ett doft ljud.

Ljudets förhållande till jordstötarne angifves olika af de särskilda observatörerna. De flesta, som härom meddelat under rättelse, uppgifva emellertid att dånnet hörts *före* jordskalfvet (2, 6, 11, 13: NILSSON och EHRENSVÄRD, 16, 20, 38, 45, 46, 56, 57, 59, 62). Troligt är också, att ljudet äfven på andra ställen hörts förut men antingen icke särskildt iakttagits, eller ock först uppmärksamrats, sedan den för iakttagaren främmande rörelsen erfarits. Flere angifva ock, att dånnet varit samtidigt med jordskalfvet (13: PETERSSON och GRÖNVALL, 18, 29, 38: NYKIÖRCK, 54, 67), andra hafva hört det både samtidigt och efteråt (7, 18, 24, 43), andra åter hafva först märkt det efter stöten (9, 13: KEMNER, 36, 37, 62, 63). En del iakttagare säga uttryckligen, att dånnet hörts både före och efter stötarne (16, 23, 45, 47). Slutligen angifves det isynnerhet hafva hörts långt utdraget och småningom bortdöende efter sjelfva jordskalfvet (39, 40, 43, 47, 50, 63, 69).

Uppgifterna om den riktning, i hvilken ljudet tycktes gå, äro mycket olika. De flesta, som härom lemnat meddelande, anse

det hafva gått från S mot N (2, 13: KEMNER, 28, 47, 48, 69), nästan lika många uppgifva det från V till O (12, 13: GRÖNVALL, 39, 43, 56: VAHLSTEDT). Riktningen O—V angifves af tre (17, 23, 36), hvartill också möjligen kan räknas en uppgift, att ljudet hördes mot V (13: ÖHRSTRÖM), samt en annan, som säger »i V eller NV» (46). Vidare angifves riktningen SO—NV af två (7 och 48) och motsatta riktningen NO—SV af en (38: GÖRANSSON). Slutligen möter ock en uppgift, att det hörts från N (8).

Den sistnämnda uppgiften, som lemnats af folkhögskoleföreståndaren HANSSON i Skurup, är af särskildt intresse, då den angifver ett upprepande af ljudet. Ljudet »tilltog så småningom, nådde sin kulmen, aftog något, tilltog återigen, nådde ett nytt kulmen ej fullt så starkt som det förra, aftog derefter och upphörde.» Svårt är emellertid att afgöra, om detta varit två på hvarandra följande ljudfenomen eller om det senare endast var ett äterskall af det förra.

Atmosferiska förhållanden.

Såsom temligen säkert kan uttalas, att jordskalfvet icke åtföljdes af någon nämnvärd förändring af lufttrycket. Detta framgår särskildt af de barometeraffäsningar, som gjordes af telegrafkommissarien BERGMAN i Kristianstad (56). Endast från ett ställe till har ingått meddelande om iakttagelse af barometerståndet, nämligen från Löfvestad (16). Ej heller der visade barometern någon rörelse och strömmen i telegrafapparaten bibehöll sig normal.

Deremot föreligga från några ställen meddelanden om vissa meteorologiska fenomen, som ställas i samband med jordskalfvet. Sålunda uppgifves från ett par ställen, att den starka bläst, som rådde på natten, afstannade för en stund (2, 8). Vid Ryngö iaktogs en stark susning ett par minuter efter skalfvet samt derefter vindstilla (10). Susning i träden m. m. före och efter skalfvet iaktogs på flere ställen (23, 38, 40, 60, 63). I Ö.

Vemmenhög hördes under skalfvet ett cyklonartadt brusande i träden (7).

Från Ö. Vemmenhög meddelas också, att strax efter bullret syntes ett klart *ljussken*, som ej liknade en vanlig blixst utan enligt meddelarens uppfattning stod i samband med jordskalfvet. Enligt ett meddelande i Ystadsposten skall äfven i Löfvestad ett eldsken hafva iakttagits under jordskalfvet.

Slutsatser.

Ser man på jordskalfvets förhållande till de i dagen gående geologiska bildningarna, finner man att det förnämligast sträckt sig öfver kritostråken och de mellanliggande silurbildningarna inom södra och östra Skåne jemte närliggande del af Blekinge. Derjemte har urberget mellan siluren och Kristianstads kritostråke haft kännning deraf med fortplantning äfven inom urberget norr och nordost om Kristianstad. Från Romeleklint finnes ej något meddelande och endast ett från Söderåsen.

Med den kännedom, man har om jordskalfsföreteelsernas natur inom Sverige, är man berättigad att antaga såsom sannolikast, att den vid jordytan kända skakningen förorsakats genom en eller flera underjordiska sättningar eller rubbningar uppkomna genom spänningar inom jordskorpan på obekant djup. Själfva sättningarna hafva emellertid ej åstadkommit några vid jordytan synliga verkningar, ty vi måste alldeles bortse från den obekräftade uppgiften om en sättning i alunskiffern vid Wollsjö (38). Deremot tyda såväl de starka stötarne som de dofva rasslande ljuden från djupet på derstädes försiggångna rubbningar, hvilka starkare och svagare fortgått både den 22 april och närmast föregående och efterföljande dagar. Jordstöten vid Norremark den 30 tyckes hafva varit det sista tecknet till de försiggångna dislokationerna.

Utan tvifvel ligger närmast till hands att tänka sig jordskalfven hafva följt de starkt utpräglade i SO—NV gående förkastningslinierna inom Skåne, hvilka finnas utsatta å den medföljande kartan. Så synes verkligen också hafva varti förhållan-

det, om man tager i betraktande, att de flesta uppgifterna angifva, att rörelsen har förmärkts från S mot N eller från SO till NV, hvilken sistnämnda riktning då skulle vara den riktigaste.

De första och mest kännbara stötarna hafva, som ofvan sagts, sannolikast inträffat under silurbildningarna å ömse sidor om Löfvestad. Derefter hafva spänningarna fortgått och tagit sig uttryck genom de inom området senare inträffade skakningarne. Dessa hafva utbredt sig både åt NO och SV eller *vinkelrätt mot de viktigaste förkastningslinierna i Skåne*. Tager man i betraktande, huru dislokationer förlöpa, som resultera af dylika spänningar, så finner man att de just gå vinkelrätt mot spänningslinierna. Såsom i föregående redogörelser för de svenska jordskalfven framhållits, föreligga viktiga skäl för det antagande, att dessa linier inom mellersta Sverige i allmänhet gå ungefär i O—V. I Skåne äro sådana spänningslinier markerade genom de ofvan omnämnda förkastningslinierna. Sammanställes nu detta med jordskalfvets kända förlopp, så kommer man enklast till den slutsats,

att jordskalfvet i Skåne och Blekinge i slutet af april månad 1894 resulterat af den allmänna från S till N inom jordskorpan i Nordeuropa fortgående spänningen, hvilken gifvit sig uttryck genom några dislokationer i det inre utefter de redan förhanden varande förkastningslinierna. Rörelsen vid sjelfva jordytan fortplantades såsom vanligt vid dylika jordskalf något oregelbundet men företrädesvis utefter dislokationslinien och fortgick därför i riktningen (S—N eller) SO—NV.

Från förkastningsområdet utbredde sig vidare jordskalfvet såväl åt NO som åt SV med här och der af lokala geologiska förhållanden betingade afvikelser. Mindre dislokationer inträffade förmodligen äfven inom dessa områden.

7. *Jordskalf i Norrland.*

Ett jordskalf iaktogs natten mellan den 24 och 25 april i trakten af Flata, Sättna socken.

Dånet gick från söder mot norr och var ganska starkt men varade endast några sekunder.

8. *Jordskalf i Norrland och Norge.*

Den 23 juli på morgonen iaktogs inom Vesterbotten, Lapp-land och norra delen af Norge ett ganska starkt jordskalf. Det kändes från Umeå uppefter Umeelfvens dalgång och till Bodö samt derifrån norr ut så långt som till Lofoten och Tromsö. Det sydligaste, der det enligt de till red. inkomna meddelandena märkts, är Dufed.

En lycklig tillfällighet gjorde, att icke mindre än fyra svenska geologer för tillfället voro åt dessa trakter, i annat fall hade säkerligen underrättelserna om detta jordskalf inskränkt sig till de vanliga magra tidningsnotiserna. Dessa innehålla endast att jordskalfvet förmärkts i *Umeå* och *Lycksele* på svenska sidan samt i *Bodö*, *Lofoten*, *Tromsö* och *Mosjøen* inom Norge. Jordskalfvet inträffade omkring kl. $\frac{1}{2}$ 6 f. m.

Vid *Mosjøen* upprepades stötarna under loppet af en timme, men voro starkast vid half sextiden, hvarefter de upphörde. Folk väcktes ur sömnen och äfven de största trähus knakade i fogningarna. På landsbygden hörde man på åtskilliga ställen jordskalfven ledsagade af ett starkt dån.

Om jordskalfvet i Umeå o. s. v. har följande meddelats af d:r A. HÖGBOM.

Fru ANNA NORRMAN, *Backen, Umeå*, meddelar om jordskalfvet måndagsmorgonen d. 23 juli, att hon vid half sextiden märkte en långsam vaggning af sängen ungefär i nord-sydlig riktning. Hon trodde först, att detta vore blott en subjektiv förnimmelse beroende på svaghet efter en längre tids sjuklighet, men då äfven en vid väggen ofvan för sängen hängande tafla

råkade i tydlig rörelse, likaledes ett dörrdraperi och ett fritt hängande klädesplagg, och då äfven ett i samma rum liggande barn såväl som de i närliggande rum (till hvilket dörren var öppen) sofvande barnen visade tecken till oro — utan att likväl vakna — kunde icke vidare tvifvel finnas om fenomenets natur.

Angående varaktigheten gjordes ingen annan observation än hvad som kan ligga deri, att de nämnda företeelserna hunno iakttagas flera gånger. Öfriga i huset boende två äldre personer vaknade samtidigt utan att dock märka, hvad som var å färde. Husets längriktning är VNV—OSO och vaggningen tycktes vara ungefär vinkelrät deremot. De nämnda iakttagelserna gjordes i ett vindsrum. Tvenne i huset befintliga pendelur, svängande i ungefär N—S, hade icke stannat. Grunden i trakten är elfsand på lera, minst 30 *m* mäktig, och huset ligger derpå omkring 100 *m* från den branta elfstranden. I åtskilliga närliggande gårdar hade fenomenet äfven iakttagits, utan att dock några närmare detaljer meddelats. Ingenstädes hade något ljud förmärkts i samband dermed.

Af inemot ett hundratal personer i Vännäs, Degerfors och Jörn, hvilka jag vid en strax derefter företagen resa tillsporde, hade ingen observerat eller hört sina grannar omtala jordskalfvet, deremot skall det särdeles tydligt hafva märkts i Lycksele enligt Umeåtidningen.

I Åre, der jag vid tillfället vistades, märkte ingen af omkring 50 tillfrågade personer från gårdarne öster om stationen, (byarne Vikböle och Björnänge) något jordskalf, deremot iakttog det tydligt i Dufed cirka 15 *km* vestligare.

Kand. G. NORDENSKIÖLD, som vid tillfället vistades vid Dufed, har insamlat följande underrättelser derifrån.

Måndagen den 23 Juli ungefär kl. $\frac{1}{2}$ 6 f. m. förnams vid Dufeds jernvägsstation i Jemtland en så pass stark jordstöt, att möblerna i rummen skakades. Såsom exempel på jordstöters häftighet må nämnas, att en klocka upphängd å sänggafveln så hårdt försattes i rörelse, att undertecknad ansåg sig böra hålla uti densamma för att den ej skulle skadas.

Jordskalfvet varade endast en minut eller något mer men iaktogs af flere personer å platsen. (E. FREDENBERG).

Måndagen den 23 juli 1894 kl. strax efter $\frac{1}{2}$ 6 f. m. kändes härstädes ett jordskalf. Hela huset skakade och sängen, hvori jag låg, liksom ruskades från sida till sida. Fenomenet förekom tvänne gånger med några sekunders mellantid. (Dufeds stationshus. MIMMI LANNERSTIERNA).

Herr och fru JACOBSON boende i hotellets tredje våning vaknade vid 5-tiden (ungefär) af en skakning så häftig, att glasen stötte mot hvarandra med ett klingande ljud och vattnet skvalpade i karaffinen.

Den 23 Juli 1894 kl. 5.35 f. m. vaknade vi af att sängen kändes försatt i en sakta gungande rörelse, som varade omkring en minut. Vi bodde vid tillfället i skräddar PERSSONS gård några hundra steg öster om Dufeds station. (E. TEMPELMAN och S. BRANDT).

Enligt en uppgift utan känd sagesman lär jordskalfvet hafva förmärkts på jernvägsskenorna.

Flere af de personer, hvilka iakttago jordskalfvet, tänkte på raset vid Värdaalen och blefve så förskräckta, att de ämnade gå upp på Mullfjellet.

Statsgeologen F. SVENONIUS har lemnat följande meddelande.

Ehuru jag sjelf sof för tungt för att observera jordskalfvet, må några spridda uppgifter, som på resan kommo till min kännedom, här antecknas.

I *Bosmo*, Mo socken i Ranen, der jag för tillfället befann mig, hade de flesta, åtminstone i disponentbyggningen, vaknat genom den egendomliga skakningen af sängarne. Äfven vid vaskverket och sannolikt i de flesta andra gårdarne hade jordskalfvet märkts mycket tydligt. Intet buller omtalades. Tiden kunde jag ej få exakt, den uppgafs till »några minuter öfver $\frac{1}{2}$ 6 f. m.»

Vid *Umbukta* vid Öfver Umans norska vik, dit jag samma dag på f. m. reste, erhöll jag följande underrättelse. Fjällstugans ordinarie befolkning låg till följd af dennas reparation

i ladugårdsbyggnaden bortåt 100 m O eller OSO från stugan. Både man och hustru väcktes af bullret, som förekom dem »alldeles som om de 6 à 8 för reparationen af fjällstugan anställda karlarne kommit häftigt och tungt springande från denna mot fähuset.» Bullret fortfor så länge, »att karlarne borde hunnit fram», således 20—30 sekunder.

Öfver Uman. I öfrigt tycktes jordskalvet hafva förnummits mer eller mindre starkt ända till de östligaste gårdarna vid sjöns strand.

Dunderlandsdalen. Såväl vid den öfversta i Ranen belägna gården Ramdal, som ligger omkring 6 km från riksgränsen, som vid flere andra gårdar nedåt hela dalen hade skalvet iakttagits. Vid Nasafjell fanns intet folk, så att jag derifrån ej har några uppgifter.

Nedåt *Vesterbottniska kusten* tyckes jordskalvet varit starkare, enär der kläder hängande på väggarne kommit i fläktande rörelse o. s. v.

I norska tidningar torde hafva samlats uppgifter från *Sulitelma* grufvor o. s. v. samt från *Lofoten*, der skalvet äfven märkts såsom vattenbäfning och hvarifrån man berättar om ett egendomligt fall, nämligen att ett gammalt fartyg sprungit läck i samma stund skalvet inträffade, vare sig nu detta stått i samband med skalvet eller ej.

Bosmo byggnader ligga på högt belägna sand- och gruslutningar med fjället nära i bakgrunden. Umbukta ligger på morängrus samt något skiktad sand. Samma grund förekommer vid de öfriga omnämnda lokalerna.

Kartografen, löjtnant C. J. O. KJELLSTRÖM iakttog jordskalvet vid Sulitelma grufaktiebolags huvudstation och kontorsplats Furulund i Nordlands amt kl. 5.45 f. m. norsk tid.

En stöt kändes, som varade omkring 30 sekunder. Rörelsen kändes såsom korta vågor kommande från vester. Ett starkt buller förnams likt det, som uppkommer, då en tungt lastad arbetsvagn köres raskt på en med kullersten satt gata. Ljudet varade under hela tiden och började svagt från vester, tilltog i

styrka och dog bort mot öster. Vid jordskalfvet öppnades dörrar och fönstren skakade hårdt. Byggnaden, i hvars andra våning iakttagelsen gjordes, var ett trähus. Grunden på stället utgöres delvis af ganska lös glimmerskiffer men hufvudsakligast af vittringsgrus.

Meddelaren lyckades ej erhålla upplysning om huru jordskalfvet kändes i grufvorna.

9. *Jordskalf i Gefleborgs län.*

Vid Nianfors förmärktes den 4 oktober kl. emellan 5 och 6 på aftonen en jordstöt i NNO, hvarvid fönstren skallrade. (Meddelande till Meteorolog. Centralstationen af bruksförvaltaren N. V. MALMQVIST).

10. *Jordskalf i Lappland.*

Natten till den 30 oktober förmärktes ett häftigt jordskalf i Njuanjes, Qvickjock. Ett starkt underjordiskt dån hördes och marken skakades nära två minuter. (Telegrafiskt meddelande till Stockholms tidningar).

Förklaring till kartan.

Den bifogade kartan öfver jordskalvet den 22 april 1894 är upprättad på underlag af »Geologisk öfversigtskarta öfver Skåne 1884» i *Beskrifning öfver Skånes stenkolsfält och -grufvor* af E. ERDMANN. S. G. U. Ser. C. N:o 65. Stockholm 1887.

För denna karta äro bibehållna beteckningarna för förkastningar samt frågetecknen, som utmärka de trakter, der berggrundens beskaffenhet ej kunnat utrönas.

• Ställe der jordskalvet iakttagits. De vidstående siffrorna hänvisa till motsvarande nummer för de i texten anförda meddelandena.
23

↘ Förkastning. Berglagren äro nedsänkta på den sidan om en förkastning, hvaråt pilen pekar.

Platserna för jordskalfsiakttagelserna 68 och 69 äro belägna utanför kartområdet.

KARTA
 öfver
 JORDSKALFVET DEN 22 APRIL 1894.

Skala 1:800000.

0 10 20 30 Kilomet.

• Beljanet 69
 • Törneryd 68